

Dansk Psykoterapeutforenings censorvejledning

Denne tekst indeholder to hovedafsnit samt et bilag:

1. Censors rolle, funktion og kompetencer
2. Minimumskrav til den afsluttende skriftlige opgave
3. (Bilag) Hvordan bedømmes opgaver baseret på Forskning i egen praksis

Hovedafsnit 1 og 2 har Censorkoordinationsgruppen (se nedenfor) som forfatter.

Hovedafsnit 3 (bilag) er skrevet af Søren Willert og bygger på erfaringer fra projekt *Aktionsforskning i samarbejde med Dansk Psykoterapeutforenings tilknyttede uddannelsessteder*. I projektet, der støttes af Nektarfonden (<https://www.nektarfonden.dk/>), fungerer Søren som "akademisk tilkaldekonsulent" med henblik på at støtte og styrke uddannelsesstederne i kvalitetsudvikling rettet mod fremtidige certificeringskrav.

1. Censors rolle, funktion og kompetencer

Dansk Psykoterapeutforenings censorgruppe er konstitueret af Rådet for Kvalitet og Etik i Dansk Psykoterapeutforening. Censorgruppen refererer til Censorkoordinationsgruppen - et underudvalg under Rådet for Kvalitet og Etik, bestående af Inge Nygaard Pedersen, Søren Willert og Charlotte von Bülow.

For at blive en del af Dansk Psykoterapeutforenings censorgruppe skal en person have:

1. en relevant forskningsbaseret uddannelse på kandidat- eller masterniveau
2. en ph.d. eller doktorgrad
3. indgående og aktuelt kendskab til faget psykoterapi, fagets videnskabelige discipliner, teorier og metoder
4. specifik kompetence inden for et eller flere faglige delområder, som indgår i uddannelsen
5. aktuel viden om uddannelsens eller fagets anvendelsesmuligheder, herunder kendskab til aftagernes situation og behov

(Jfr. <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/458>).

Alle certificerede uddannelser under Dansk Psykoterapeutforening kan beskikke en censor fra Dansk Psykoterapeutforenings censorgruppe.

Uddannelsen har ansvar for selv at tage kontakt til en censor fra korpset. Dansk Psykoterapeutforening står inde for medlemmerne af censorgruppen, dog skal inhabilitet vurderes ved beskikkelse.

Det følgende er en version af retningslinjer om inhabilitet fra [Censorsekretariatet](#):

Ifølge [censorbekendtgørelsen](#) og forvaltningsloven er en censor inhabil hvis der har været et ansættelsesforhold på den eksamensafholdende uddannelsesinstitution inden for de seneste to år jf. censorbekendtgørelsens §22, stk. 2). En ansættelsesdag eller et vikariat tæller også. Der skal altså gå to år fra afslutningen af et ansættelsesforhold, før det er muligt at virke som censor på denne institution. Dette gælder HELE institutionen, og ikke kun en afdeling af den. Jfr. også

punkterne i forvaltningslovens §3, pkt. 1-5. Derudover skal det i videst muligt omfang undgås, at bedømmere varetager censuropgaver for hinanden (gensidig censur).

Opgavens omfang er (min. 40- maks. 70 normalsider á 2.400 tegn inklusive mellemrum). Antal tegn skal angives på første side (under titlen) og være tydelig.

Skæringsdatoer skal aftales og honoraret skal bekræftes i henhold til vedhæftede kontrakt, som skal underskrives, før arbejdet udføres.

Timelønnen er på kr. 400,00. Censor skal betales for 10 timers arbejde for den første opgave på et nyt institut, 9 timer ved gentaget censorarbejde på samme institut, med mindre studieordning og læringsmål er ændret siden sidst, hvilket igen udløser 10 timer første gang.

Derefter skal betales 8 timer per opgave fra samme institut, hvis evalueringerne ligger på samme dag. Dette gælder for opgaver op til 45 sider plus/minus 10 %. Dette indebærer at de enkelte institutter kan vælge at fastsætte prisen ved at beskrive et bestemt sideantal for den afsluttende opgave i studieordningen.

Ved yderligere 10 sider skal der betales en ekstra time for både den første og de kommende opgaver. Dette indebærer 1 time ekstra ved en opgave på mellem 50 og 60 sider, 2 timer ekstra ved en opgave på mellem 60-70 sider.

Hertil kommer prisen på censors transport og ophold ved fysisk fremmøde som aftales mellem censor og det pågældende institut. Satsen reguleres i henhold til Medarbejdernes- og Kompetencestyrelsens Lønoversigt, §8.2.

Den vedhæftede kontrakt skal udfyldes af instituttet og censor, før samarbejdet starter.

Censors arbejde - som afkrydset i kontrakten - inkluderer grundlæggende:

- Læsning af tilsendt studiemateriale (ved første opgave fra et institut, hvis flere evalueringer afholdes samme dag)
- Læsning af opgaven
- Møde med eksaminator og/eller intern fagekspert i sekundær censorrolle før eksamen (virtuel)
- Evaluering af opgaven i henhold til 7-trinsskalaen.
Der skal være enighed om karakteren mellem censor og fagekspert ved møde omkring evaluering. Hvis uenighed er censors bedømmelse gældende.
- Selve eksamenssituationen bestående af mundtlig karaktergivning til enten den studerende alene eller den studerende sammen med andre relevante deltagere fra instituttet (kan foregå virtuelt).
- Rejse- og opholdsudgifter som aftalt med instituttet via kontrakten
- Besvarelse af kort sæt af standardspørgsmål om eksaminationsforløbet til instituttet og i forbindelse med certificering.

Følgende ydelser kan tilkøbes og afkrydses ifølge kontrakten

- Mundtlig eksamen bestående af dialog mellem eksaminand og censor med forud

fastsat tidsramme med enten den studerende alene eller den studerende sammen med andre relevante deltagere fra instituttet (kan foregå virtuelt).

- Skriftlig feedback på 1-2 sider

Censor skal kontaktes vedrørende censoropgave 3-6 måneder før eksamensafholdelsen.

Uddannelsen skal selv forsyne censor med det materiale, der er nødvendigt for, at opgaven kan varetages. Censor skal i første omgang have adgang til uddannelsens studieordning samt alt andet relevant materiale om uddannelsen mål, læringsmål og metoder. Censor underskriver en tavshedspligtserklæring.

Som censor i Dansk Psykoterapeutforenings censorgruppe, er det den afsluttende skriftlige opgave/eksamen på [DPFO-certificerede uddannelser](#), der skal bedømmes. Opgaven bør leve op til kravene for niveau 7, jfr. [Kvalifikationsrammen for livslang læring](#), og skal bedømmes i henhold til den pågældende uddannelses studieordning.

Certificerede uddannelser under Dansk Psykoterapeutforening benytter sig både af 7-trinsskalaen og resultatet "Bestået"/"Ikke bestået". Den afsluttende skriftlige opgave skal evalueres efter 7-trinsskalaen.

Ved bedømmelsen medvirker tillige en institut-intern eksaminator (vejleder) eller en af uddannelsen udpeget fagekspert. Bedømmelsen gives efter drøftelse mellem de to. Det forventes at parterne gennem dialog finder en løsning. Hvis eksaminator/fagekspert og censor ikke kan blive enige om en karakter, er censors bedømmelse afgørende.

I henhold til [censorbekendtgørelsen](#), skal censor påse:

1. at kravene til indholdet af uddannelsens prøver er i overensstemmelse med de mål og øvrige krav, som er fastsat for uddannelsen, herunder i uddannelsesbekendtgørelse og i studieordning
2. at prøverne gennemføres i overensstemmelse med gældende regler, og
3. at de studerende får en ensartet og retfærdig behandling, at deres præstationer får en pålidelig bedømmelse, der er i overensstemmelse med reglerne for karaktergivning i karakterbekendtgørelsen, herunder regler fastsat herom i uddannelsens studieordning, og øvrige regler for uddannelsen.

En censor skal desuden:

1. rådgive om prøvesystemet, herunder dets form og indhold, og om det fungerer efter sit formål og i overensstemmelse med uddannelsens eller det centrale fags og undervisningens mål
2. ved eksamensterminens afslutning besvare et kort sæt af standardspørgsmål om eksamensforløbet til uddannelsen og Censorkoordinationsgruppen
3. opbevare personlige noter vedrørende bedømmelse af den afsluttende opgave i op til et halvt år efter evalueringen
4. medvirke ved behandling af klager og anker over prøver ud fra de eksisterende klageprocedurer

Konstaterer censor, at de forhold, der er omtalt ovenfor, ikke er opfyldt, afgiver censor indberetning herom til Censorkoordinationsgruppen.

2. Minimumskrav til den afsluttende skriftlige opgave

Følgende afsnit beskriver Dansk Psykoterapeutforenings minimumskrav til den afsluttende skriftlige opgave. Disse kraver er typisk integrerede i uddannelsens øvrige krav til den skriftlige del af opgaven.

Abstract

Dette er et kort resume af opgaven på dansk og engelsk. Et abstract opsummerer opgavens:

1. Forskningsspørgsmål og formål.
2. Metode og analyseresultater.
3. Konklusion og perspektivering.

Et abstract giver læseren et kort indblik i hvad opgaven handler om, så pågældende kan vurdere, om det er relevant at læse videre. Abstract skal forsynes med forfatterens navn og e-mail.

Indledning

Læseren introduceres til rammerne for opgaven og får et overblik over formålet med den. Det indebærer en præsentation af emnet, problemstillingen og den faglige såvel som personlige relevans.

Emneområde og forskningsspørgsmål

Opgavens emneområde samt forskningsspørgsmål skal være tydeligt markeret i dette afsnit.

Opgavens formål

Afsnit om opgavens formål begrundes, hvorfor emnet er interessant og læringsbefordrende fagligt, såvel som personligt relevant, samt hvad forskningen bidrager med i forhold til forskningsspørgsmålet.

Litteraturgennemgang/Kildeanalyse

I dette afsnit skal det være tydeligt, at den studerendeforholder sig aktivt til en nutidig debat om emnet og relevant viden og forskningsresultater fra andre forskere, samt hvordan emnet ellers er behandlet inden for faget.

Videnskabsteori

I afsnittet om videnskabsteori/teori indledes med at indkredse og tydeliggøre den valgte videnskabsteoretiske retning og retningens syn på, hvad videnskab er (eller burde være). Her kan den studerende sætte fokus på ontologiske forståelser (hvordan noget eksisterer) og epistemologiske grundlag (antagelser om verden og hvordan vi forstår den).

Videnskabsteoretiske retninger er fx socialkonstruktivisme, positivisme, hermeneutik, fænomenologi og pragmatisme.

Teori

I teori afsnittet skal der redegøres for den teori, der anvendes i opgaven med henblik på besvarelse af forskningsspørgsmålet. Her skal den studerende sætte fokus på, hvad der kan støtte undersøgelsen og analysen som en del af argumentationen.

Metode og undersøgelsesdesign

I disse afsnit skal den studerende begrunde valg af metode og undersøgelsesdesign. Der bør inkluderes metodekritik (hvad kan jeg få at vide/ikke få at vide ved at bruge netop denne metode?) samt underafsnit om etiske overvejelser og databehandling. [Instituttets formelle godkendelse af metode og undersøgelsesdesign skal inkluderes som bilag.] Dataomfang skal beskrives tydeligt, og der skal argumenteres for, hvordan omfang af data er relateret til metodevalg.

Analyse og resultater

Analysebeskrivelsen kan være en del af metodeafsnittet. Det kan også være et selvstændigt afsnit. I dette afsnit skal samtlige analytiske trin i dataindsamlings-, databearbejdnings- og analyseprocessen være beskrevet. Det skal tydeligt fremgå, på hvilken måde hvert enkelt trin i undersøgelsesarbejdet leverer et specifikt bidrag til den endelige besvarelse af forskningsspørgsmålet. Datagrundlaget for databearbejdningen skal være tilgængeligt for censor enten som en del af opgaveteksten og/eller i bilag.

Resultater skal præsenteres opsummerende som afslutning på analyseafsnittet, så det er tydeligt for læseren, hvad der indgår som de samlede resultater.

Diskussion

I disse afsnit skal studerende både kritisere og forsvare egen undersøgelse fra et fagligt og metodisk perspektiv. De bør forholde sig til de svagere punkter og fremføre argumenter for belysning af undersøgelsens grad af validitet, pålidelighed og troværdighed. Den studerende bør diskutere resultaterne i henhold til den teori og debat indenfor faget/emnet, som blev beskrevet i litteraturgennemgangen og i henhold til forskningsspørgsmålet. Undersøgelsens begrænsning bør beskrives som et underafsnit under diskussionsafsnittet.

Konklusion og perspektivering

Konklusionen opsummerer resultaterne og viser hvorfor, opgaven er relevant. Den skal indeholde et velformuleret svar på det forskningsspørgsmål, der er undersøgt og afrundes med en perspektivering. Perspektiveringen skal pege på resultaternes anvendelighed, samt hvilke nye fremtidige forskningsemner der måtte være opstået undervejs i denne undersøgelse. Afsnittet skal indeholde en kort refleksion om den personlige læring gennem arbejdsforløbet med opgaven.

Formalia

Brug af APA-systemet

<https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples>

Opgaven skal være skrevet ud fra grammatiske og stavemæssige regler for det danske sprog samt regler for det engelske sprog i den oversatte tekst.

3. Bilag (Max sidetal 30 sider)

- Godkendelse af metode
- Informeret samtykke
- Eventuelt datagrundlag eller dele heraf og databehandling

Indledning til bilag tilknyttet Dansk Psykoterapeutforenings censorvejledningen

Det er et krav, at afsluttende opgave bygger på dataindsamling og analyse af empiri hentet fra et professionelt forløb styret af den studerende. Forløbet kan for eksempel bestå i psykoterapi med en træningsklient, eller i anden relevant professionel virksomhed, der er godkendt af uddannelsesinstitutionen, aktionsforskning med kolleger.

Det er et krav, at teksten i sin helhed giver læser- og dermed censoratet - mulighed for at gøre sig relevant og i tilstrækkeligt omfang bekendt med forløbets professionelle form, omfang og faglige kvaliteter. Dette kan ske på en ud af følgende måder.

- Forløbet kan være beskrevet i en case-rapport, der indgår som en større eller mindre del af det datamateriale, der analyseres med henblik på besvarelse af opgavens forskningsspørgsmål. Relevante dele af case-rapporten, der giver læseren indblik i hvilket datagrundlag der ligger til grund for analysen kan indgå i selve opgaven. Disse dele kan efter behov suppleres med bilag, der kort og klart opsummerer yderligere forløbs-information
- Relevant og tilstrækkeligt kendskab til det professionelle forløb kan opnås gennem læsning af et vedlagt bilag. Denne mulighed vælges i situationer, hvor analyserede data vedrører forhold omkring forløbet, der kun i ringe grad kaster lys over forløbets samlede professionelle form, omfang og faglige kvaliteter. Eksempelvis kan det tænkes, at primært fokusforundersøgelsesarbejdet er knyttet til forløbets professionelle part, dvs. den studerende selv, snarere end til forløbets brugerpart, eller til relationen mellem professionel part og brugerpart. Det skal dog pointeres at censor ikke er forpligtet til at læse alle bilagene.

Skriftlig hovedopgave kan kun have en forfatter. Dersom denne forfatter har samarbejdet med andre studerende som en del af undersøgelsesarbejdet-hvilket klart anbefales -kan det accepteres, at mindre afsnit af den samlede tekst har flere studerende som forfatter. Dette kan dog højst omfatte en femtedel af sidetallet på den samlede tekst og skal angives i indholdsfortegnelse.

For yderligere oplysninger henvises til bogen:

Willert, S., Pedersen, IN. & von Bülow; C. (2025) *Forskning i egen praksis. En indføring for praktikere*. Hans Reitzels Forlag.

Hertil kommer at der findes et bilag til censorvejledningen omhandlende hvordan opgaver bedømmes inden for Forskning i egen praksis i Dansk Psykoterapeutforenings arkiv som kan rekvireres om ønsket.

Bilag til censorvejledningen

3. Hvordan bedømmes opgaver baseret på Forskning i egen praksis'?

Niveau 7 korresponderer til et master- eller kandidatniveau. Denne tekst skal belyse, hvordan afsluttende skriftlige opgaver skal bedømmes inden for den særlige pædagogiske ramme, som er gældende for psykoterapeutiske uddannelser.

Først og fremmest skal opgaven bedømmes ud fra, om den opfylder de enkelte institutters læringsmål som de er beskrevet i studieordningen i form af viden, færdigheder og kompetencer.

Herudover er en kerneformulering omkring den afsluttende skriftlig opgave, at undersøgelsesarbejdet finder sted som *Forskning i egen praksis*. To vigtige implikationer følger heraf:

En åbenlys implikation er, at der er et nødvendigt person-sammenfald mellem forsker og en central del af forskningsfeltet. Udtrykt gennem forskningsteknisk sprog vil der altid og nødvendigvis være tale om 1.-person forskning. 2.-person forskning kan også være inddraget i det omfang, den studerendes sociale omgivelser (klienter, medstuderende, undervisere, familiemedlemmer m.v.) inddrages som aktive medforskere. 3.-person forskning, dvs. undersøgelse af en virkelighed, der eksisterer i uafhængighed af den selvundersøgende studerendes liv og gøremål, kan bidrage til undersøgelsesarbejdet, men kan også være ganske fraværende.

En anden implikation, som ikke direkte kan læses ud af betegnelsen *Forskning i egen praksis* er, at undersøgelsesarbejdet, ud over at generere viden, tillige har som formål at bidrage til den selvundersøgende studerendes egen professionelle udvikling.

På linje med alt andet, der foregår på uddannelsen, har undersøgelsesarbejdet et pædagogisk sigte. Hertil kan føjes, at dette pædagogiske sigte ikke kun retter sig mod den studerende som enkeltperson, men tillige er båret af en intention om generelt at bidrage til fremadrettet udvikling/ forstærkning af en selvundersøgelses- og professionel selvudviklings-kultur blandt danske psykoterapeuter. Målet er, at "forskning" ikke tænkes som noget fremmed, objektiverende og essentielt akademisk. Men at (selvundersøgende) forskning i stedet kan få status som slet og ret en udvidelse af det undersøgelsesarbejde, som til hver en tid er en essentiel ingrediens i terapeutisk praksis, kollegiale samtaler blandt terapeuter og supervision.

Opsummerende kan budskabet fra de to ovennævnte implikationer sammenfattes som følger: Undersøgelsesarbejdet, der fører frem mod den afsluttende årsopgave, kan betragtes som en speciel udgave af aktionsforskning.

Undersøgelsesarbejdet er "normal" aktionsforskning i den forstand 1) at det sigter mod *forbedring* af en eksisterende praksis, og 2) at arbejdet ud fra et helikopterperspektiv kan forstås som *gennemløb af*

et antal læringscykluser, som forskerpart og praktikerpart gennemfører i samdrægtighed.

Undersøgelsesarbejdet er samtidig "specielt" derved, at der er personsammenfald mellem forskerpart og praktikerpart. Censorteknisk betyder dette, at den studerendes vilje og evne til selvundersøgelse og selvforandring generelt set bør tildeles betydelig vægt som kvalitetskriterium.

Eksempeltekster

Der vil nu blive givet en række enkeltstående eksempler, der alle peger på forhold, som det kan være vigtigt at give opmærksomhed til, både i forbindelse med vejledning og eksamination af psykoterapistuderendes afsluttende skriftlige opgaver. Eksempelteksterne indledes med en *generel* tema-indkredsning efterfulgt af konkret illustrationsmateriale. Illustrationsmaterialet er hentet fra mit igangværende arbejde som "akademisk tilkaldekonsulent" for forankrede uddannelsesinstitutter under Dansk Psykoterapeutforening, der ønsker støtte til forbedret håndtering af de krav og muligheder, der gemmer sig i fremtidens certificeringspraksis¹.

Eksempel A:

Undersøgelsestema og forskningsspørgsmål skal *altid*, men ikke udelukkende, være begrundet i opgaveskribentens personligt-professionelle nysgerrighed/ videbegær.

Generelt

Når vi læser publicerede forskningstekster, vil det langt fra være normen, at forskerens *personlige* motiver for at stille sine spørgsmål er beskrevet som en del af sagsfremstillingen. I stedet vil professionelle eller institutionelle motiver bag forskningsarbejdet være highlightet, nemlig i form af udsagn om, hvordan den nu publicerede rapport bygger ovenpå, eller måske forholder sig kritisk til hidtidig forskning inden for forskningsfeltet. Den *personlige* passion, forskeren måtte have investeret i sine undersøgelser, er oversat til udtalelser vedrørende den sag, som forskningen vedrører.

I forbindelse med psykoterapistuderendes udarbejdelse af akademiske hovedopgaver er det anderledes fat. Det hænger sammen med, at undersøgelsesarbejdet finder sted i en *pædagogisk kontekst*. Den studerende *øver sig på og eksperimenterer* med forskerhåndværket med henblik på at opnå personlig-professionel læring. Det er slet ikke utænkeligt, at den færdige hovedopgavetekst rummer indsigter af væsentlig almen erkendelsesværdi, og indsigter, som det kan være værd at viderebearbejde og publicere i et relevant forskningstidsskrift. Men i studiekonteksten er undersøgelsesarbejdets overordnede sigte pædagogisk.

De *akademiske formkrav*, der stilles til undersøgelsesarbejdet, skal hjælpe den studerende til at få udvidet og så at sige menneskeliggjort sin sans for forskning som praksisform - og dermed, ideelt set, gøre den studerende til en mere kvalificeret bruger af forskning i sit fremadrettede

¹ Dette arbejde er i perioden januar 2024-december 2025 finansieret af Nektarfonden (<https://www.nektarfonden.dk/>)

professionelle virke. Undersøgelsesarbejdets *praktiske indholdsperspektiver* skal, ideelt set, højne den studerendes professionelle kompetenceniveau, gøre vedkommende til en bedre terapeut. Udarbejdelse af en akademisk hovedopgave med fokus på egen praksis skal fungere som en udvidelse af studieforløbet allerede eksisterende pædagogiske aktiviteter med kompetenceudviklende sigte. Hertil kommer at udformningen af en sådan akademisk hovedopgave vil opkvalificere den studerendes formidling af egen praksis til f.eks. samarbejdspartnere på alle niveauer.

Konkret

Her følger nu, i redigeret og anonymiseret form, min kommentar til den første kladdetekst, jeg som vejleder modtog fra en psykoterapistuderende:

"I en forstand oplever jeg mig som læser godt tilpas med din kladde til indledende opgavetekst. Det bliver tydeligt for mig, at du henter inspiration fra et underviser-oplæg om spiseforstyrrelser. Til gengæld oplever jeg mig mindre velinformeret om, hvad det var, der fik *lige netop dig* til *lige netop* at vælge "spiseforstyrrelser" som tema for din årsopgave. Din kladde præsenterer helt bestemt interessante *teoretiske* perspektiver vedrørende fænomenet spiseforstyrrelser. Men hvad har de perspektiver med dig at gøre"? Hvad var det, du havde svært ved at fatte, eller som pirrede din nysgerrighed"? Hvad håber du som kommende psykoterapeut at kunne opnå ved *lige netop* at have fokus på spiseforstyrrelser"?

Nu giver jeg dig lige min egen standardopskrift på, hvad jeg som vejleder godt vil gøres bekendt med i indledningstekster til Dansk Psykoterapeutforening-opgaver, der jo skal udformes som et stykke forskning i *egen praksis*:

- Du lægger bredt ud. Læser skal præsenteres for opgavetekstens baggrund. I kort, programmatisk form: Hvem, hvad, hvorfor. Denne indledende tekst del kalder jeg for opgavetekstens *indflyvning*.
- **Hvem** er forfatteren: En forfatterpræsentation give læser kontakt til den person- og livskontekst, der udgør ramme for teksten. Læser får hjælp til indlevelse i og medforståelse af de særlige motiver, der driver teksten frem, og de særlige vinkler eller temaer, der vil blive dyrket.
- **Hvad** er tekstens særlige emneområde/ undersøgelsestema- beskrevet i forholdsvis brede, ikke nødvendigvis meget tekniske termer. Og meget gerne således, at jeg som læser bliver 'tændt': "Ja, det lyder spændende!"
- **Hvorfor**: Du peger på begivenheder, der på forskellig vis har bidraget til at skærpe din faglige nysgerrighed (fx læsning af bestemt faglitteratur; erfaringer i rollen som terapeut eller klient; bestemte undervisningssituationer eller holddiskussioner; personlige livstemaer ...). Hvorfor-beretningen er stram og selektiv. Læser skal ikke have "alt muligt" at vide, men

skal informeres om *lige netop* det sæt af begivenheder og overvejelser, der på forståelig vis ledte frem til *Uge netop* det særlige forskningsspørgsmål, som indflyvningsteksten leder frem til.li

Eksempel B:

Den eksplicit pædagogiske intention, der ligger bag opgaveforløbet, indebærer at forskningsspørgsmålet, der guider undersøgelsen, skal være et, som den studerende er *ude afstand til* at besvare blot ved egen tankes kraft.

Generelt

Overskriftens budskab kan i mindre snørklet form udtrykkes således: Undersøgelsesarbejdet skal i væsentlig grad bygge på empirisk dataindsamling.

Psykoterapeutiske uddannelser er fælles om at opfatte sig selv som i væsentlig grad baseret på personliggjort *learning by doing*- og med teoretisk læring som det, der skal konsolidere, perspektivere og sprogliggøre praksislæringens resultater. Mange institutter lægger vægt på at kalde sig og forstå sig selv som håndværkeruddannelser - i kontrast til universitære akademiske uddannelser.

Dertil kommer, at psykoterapeutisk forskning gennem de seneste 70 år har ledt frem til en generelt accepteret konklusion, der siger, at terapeutperson og terapeutisk relation er en langt væsentligere kvalitetsparameter end terapeutens selverklærede teoretiske eller traditionsmæssige forankring (Dodo-kendelse, teoretisk nonspecifikke fællesfaktorer, osv.).

Af disse grunde er det naturligt at kræve, at den studerendes opgaveforløb ikke tager form som rendyrket teoretisk selvfortolkning. Opgaven forventes i væsentlig grad at bygge på indsamling af empiriske data, der ikke blot bekræfter, men potentielt kan udvide og ændre den studerende professionelle selvbillede og praktiske formåen. Eller sagt på en anden måde: Opgaveforløbet skal i væsentlig grad styres af *learning by doing*, og ikke kun *learning by reading and thinking*.

Konkret

I et forskningsnotat beskriver jeg en situation, hvor den lokale vejleder agerer 1) som om svaret på det udviklede forskningsspørgsmål kan findes gennem fælles diskussion med de studerende. Diskussionen bliver bøvlet. Flere og flere ideer kommer til. Forvirringen øges hos alle. I en time-out råder jeg den lokale vejleder til i stedet 2) at samle energien om at få konstrueret den dataindsamlingsmetode, der potentielt vil kunne fremskaffe *virkelighedsforankrede* svar på spørgsmålet.

Min kommentar til situationen: Empirisk forskning sigter imod at søge svar på spørgsmål, som man ikke umiddelbart, ved egen tankes kraft, kan finde svar på. Samtaleparterne synes i situationen her at agere ud fra en, fælles tavs forestilling om, at de gennem udveksling af tanker og erfaringer kunne

finde svar på forskningsspørgsmålet. Men hvis det er sandt, vil der jo netop ikke være tale om et *forsknings-spørgsmål*, dvs. et spørgsmål som kun kan blive besvaret gennem empirisk dataindsamling. I bredere forstand får jeg også den tanke, at samtalen, jeg observerer, styres af en implicit forestilling om, at forskning først og fremmest er baseret på *tanke-virksomhed* (og den forestilling er forståelig ud fra den lærebogskontakt, samtalens deltagere hidtil har haft med forskning). Mit ønske er, at jeg kan hjælpe dem til at forstå, at empirisk forskning helt essentielt er en *gøre-virksomhed*.

Når først forskningsspørgsmålet er stillet, trækker forskeren i arbejdstøjet. Starter med at udvikle den undersøgelsesplan, der inden for den givne ressourceramme kan føre til spørgsmålets besvarelse. Går derefter helt lavpraktisk i gang med at følge de undersøgelsesforskrifter, som planen udstikker mht. indsamling og analyse af data. Når data er forskriftsmæssigt indsamlet og analyseret, genoptages tankearbejdet i opgavens diskussionsafsnit, hvor data-analysens resultater kan blive perspektiveret på den ene, den anden og den tredje måde - og dermed også på måder, som ikke var til at forudse i undersøgelsesarbejdets indledende faser.

Eksempel C:

De teoretiske perspektiver, der fremstilles i opgaveteksten, skal ideelt set præsenteres på måder, så deres konkrete, kontante brugsværdi for undersøgelsesarbejdet bliver tydeligt.

Generelt

Overskriftens budskab kan i mindre snørklet form udtrykkes således: Teorifremlæggelse, der udelukkende dokumenterer den studerendes belæsthed bør minimeres.

Og her skriver jeg "minimeres" snarere end "undgå", og hvorfor nu det"? Jeg har erfaret, at en uddannelsesinstitution kan finde det væsentligt, at afsluttende opgavetekster bl.a. demonstrerer, at den studerende har udviklet og kan italesætte en professionel profil eller identitet, der på relevant vis svarer til den særlige faglige tradition eller teoriplatform, som hører instituttet til. Dette ønske opfatter jeg som ganske legitimt - så længe opfyldelse af ønsket sker inden for rimelige grænser.

Fremstilling af *undersøgelsesarbejdets forløb og resultater* skal klart være opgavetekstens dominerende komponent. Fremstilling af faglig profil - i et omfang, der rækker udover det for undersøgelsesarbejdet nødvendige - kan accepteres, men skal ikke dominere. Retfærdiggørelse af dette synspunkt kan igen ske med reference til psykoterapiforskningens betoning af *person* og *relation* som det psykoterapeutiske arbejdes primære kvalitetsparameter.

Konkret

Som vejleder kan jeg blive præsenteret for stof, der *rent faktisk* har brugsværdi for undersøgelsesarbejdet, men uden at jeg som læser bliver gjort opmærksom på dette. Her vil jeg foreslå, at den studerende kort præciserer denne brugsværdi (fx: "De her præsenterede teoretiske perspektiver vil senere danne baggrund for min dataanalyse X"). Dersom jeg præsenteres for teoretiske udredninger uden markering af brugsværdi, kan jeg som vejleder foreslå, at det pågældende stof enten udelades ("*kill your darlings*") eller eventuelt (alt efter omstændighederne) placeres i et bilag.

Mit standardspørgsmål til studerende, når jeg som vejleder møder teoretisk stof uden påviselig eller ekspliciteret brugsværdi for undersøgelsesarbejdet kan lyde således: "Hvorfor fortæller du mig dette

- skal jeg huske det, fordi det får praktisk værdi senere i teksten"? Eller fortæller du mig det "kun", fordi du finder det i teoretisk forstand interessant. I så fald behøver jeg som læser af din opgave ikke at huske det. Som læser af din selvundersøgende opgavetekst er jeg ikke optaget af, *hvad du ved*, men af, hvad du ved hjælp af dit undersøgelsesarbejde *har fundet ud af* Ikke, hvor klog du *er*, men hvor klog du er *blevet* på ting og sager, som du forudforundersøgelsesarbejdet kun kunne gætte på eller gøre dig forestillinger om."

En sådan vejleder-udmelding vil selvfølgelig ikke have tilsvarende relevans, dersom opgaveteksten fremlægger et udelukkende teoretisk undersøgelsesarbejde. Men det er et krav til afsluttende opgaver i Dansk Psykoterapeutforenings regi, at de bygger på empirisk forankret undersøgelse af egen praksis.

Eksempel D:

Den studerende skal agere ud fra bevidstheden om, at *forskning* i egen praksis er noget andet end *beskrivelse* af egen praksis

Generelt

Beskrivelse af egen praksis, i form af case rapporter, der redegør for terapeutiske forløb med en eller flere træningsklienter, er en indarbejdet del af eksamenspraksis i danske psykoterapeutuddannelser. Afsluttende opgaver på masterniveau vil ligeledes have sådanne forløb som empirisk *baggrund*. Det er formuleret som et krav til opgaven, at læser- og dermed censoratet- har mulighed for at "gøre sig relevant og i tilstrækkeligt omfang bekendt med dette forløbs professionelle form, omfang og faglige kvaliteter." Et sådant kendskab kan erhverves enten ved at forløbet "i tilstrækkeligt omfang" er beskrevet som en del af selve hovedteksten, eller ved, at en sådan beskrivelse er placeret i et bilag. Men - jf. overskriften - er det i alle tilfælde vigtigt, at opgaveteksten demonstrerer klar bevidsthed om *forskellen* mellem *forskning* i egen praksis og *beskrivelse af* egen praksis.

Ultrakort kan forskellen udtrykkes derved, at mens beskrivelse af egen praksis har den beskrivende persons *personlige troværdighed* som kvalitetsparameter, så har *forskning* i egen praksis *metodisk troværdighed og analytisk* transparens som kvalitetsparametre. Jeg behandler nu de tre kvalitetsparametre et ad gangen.

Konkret

Personlig troværdighed

I anden sammenhæng har jeg indkredset den gode case-beskrivende eksamensopgave således: Med afsæt i den for uddannelsesstedet særlige fagtradition er det den studerendes opgave at levere en empirisk funderet, samt logisk og teoretisk sammenhængende beskrivelse af egen praksis, som hun personligt og professionelt kan stå inde for, og som tillige - ud fra den

studerendes bedste overbevisning - kan give omverdenen et troværdigt billede af, hvem hun på nuværende tidspunkt af sin udvikling er, som professionel og som menneske.

"Personlig troværdighed" bygger på min oplevelse af den selv- og praksis-beskrivende studerende som nøgtern-nuanceret, ærlig og selvkritisk reflektiv- uden overdreven tendens til hverken selv-overvurdering eller selv-undervurdering.

Metodisk troværdighed

Som nævnt under et tidligere eksempel danner formulering af forskningsspørgsmålet afsæt for fastlæggelse af et undersøgelsesdesign, dvs. beskrivelse af en fase-inddelt handleplan for undersøgelsesarbejdet. Denne handleplan indeholder forskrifter, først for måderne, hvorpå indsamlingen af data skal finde sted; dernæst for måderne, hvorpå de indsamlede data skal bearbejdes. Designet opnår troværdighed ad (mindst) to forskellige veje:

1. Teksten skal udformes, så læser umiddelbart kan forstå den logik, der har styret opgaveskribentens oversættelse af sit forskningsspørgsmål til det valgte sæt af dataindsamlingsmetoder. I bilag 1 <noget rod at dette bilag 3 er udstyret med et bilag 1. Dertil kommer, at BOGEN indeholder alle disse eksempler, og præsenterer dem i en bredere kontekst. I denne tekst er eksempler snævert knyttet til forskningsmodul 5, hvilket (som Charlotte L også bemærkede, er et problem>> præsenterer jeg fire delvis konstruerede eksempler på sådanne oversættelsesforløb. Tre af de fire eksempler afrundes med formuleringen: "Analyse af de indsamlede data suppleret med efterfølgende diskussion kan i princippet føre frem til besvarelse af mit forskningsspørgsmål." Det er opgaveskribentens opgave at sørge for, at denne formulering holder stik, dvs. opleves troværdig også af den ikke-indforståede læser. Dersom læser ikke umiddelbart vil kunne begribe den logiske kobling mellem forskningsspørgsmål og metodevalg, må lidt supplerende forklaring føjes til.
2. Teksten skal udformes, så læser umiddelbart kan leve sig ind i, at anvendelsen af de valgte metoder har ført til fremkomsten af netop de data, der rent faktisk blev indsamlet. Det er således opgaveskribentens opgave at vurdere, om en ikke-indforstået læser umiddelbart vil opfatte bestemte registrerede data som overraskende eller "mystiske". Er dette tilfældet, må lidt supplerende forklaring føjes til.

De to nævnte metodiske troværdigheds-ankre udgør forudsætning for, at læser kan forholde sig *kritisk-medundersøgende* til undersøgelsens kvalitet som virkelighedsafspejling. Det er et særkende ved akademisk forankrede undersøgelsestekster, at de skal invitere læser ind i kritisk med-undersøgelse af undersøgelsesarbejdets virkeligheds-afspejlende kvalitet. I klassisk-kvantitativ forskning fremhæves *pålidelighed* som forudsætning for undersøgelsens virkeligheds-afspejlende kvalitet. En pålidelig undersøgelse er en, der i metodisk forstand vil kunne eftergøres af hvem som helst, og med opnåelse af de samme undersøgelsesresultater. Den slags kvalitativ, selv- undersøgende forskning, som bedrives i Dansk Psykoterapeutforenings regi, kan umuligt leve op til klassiske pålidelighedskrav. Kravet om metodisk troværdighed kan forstås som en genre-tilpasset erstatning for pålidelighedskravet.

Analytisk transparens

Data-analyse er undersøgelsesarbejdets første skridt på vejen, der skal føre frem mod en - mulig - data-baseret besvarelse af forskningsspørgsmålet. Andet skridt på den vej udgøres af den tekst, der kan læses i opgavens diskussionsafsnit, og hvor data-analysens resultater perspektiveres. Data-analyse såvel som perspektivering af data-analysens resultater skal være kendetegnet ved *analytisk transparens* - eller, med et andet ord for det samme: *gennemsigtighed*.

Enklest muligt sagt betyder transparens, at teksten giver den ikke-indforståede læser mulighed for, på kritisk medlevende vis, *at følge* med i det mange-leddede argumentationsforløb, der fører opgaveskribenten fra indsamlet datapulje til tentativ besvarelse af forskningsspørgsmålet. Pointer eller påstande kan måske virke soleklare og selvindlysende for den indforståede opgaveskribent, men fremstå som alt andet end soleklare og selvindlysende for den ikke-indforståede læser. Pointer og påstande skal præsenteres, så ikke-indforstået læser gøres bekendt med de logisk-analytiske skridt, der *i princippet* kan få dem til at fremstå soleklare og selvindlysende. For den indforståede opgaveskribent er en pointe eller påstand måske dukket op *just like that*, pludselig faldt tiøren - og slet ikke som et produkt af langsommelige logisk-analytiske ræsonnementer. For den ikke-indforståede læser kan en *just like that*-præsentation virke mystisk eller utroværdig. "Hovsa, hvor kom den ide lige fra'?" Opgaveskribenten har til opgave, *enten* at gengive de logisk-analytiske ræsonnementer, der rent faktisk ledte hende frem til pointen eller påstanden; *eller* at opfinde eller udvikle logisk-analytiske ræsonnementer, der kan hjælpe læser til at indføje pointen eller påstanden i undersøgelsens samlede narrativ.

Sammenfattende

En enkel måde at beskrive forskellen mellem *beskrivelse af forskning i egen praksis* lyder således: I "beskrivelse af" er en bestemt professionel person i fokus. Dersom beskrivelsen opleves forankret i personlig troværdighed, kan jeg som læser ikke tillade mig at kalde beskrivelsen for usand. Den videreformidler den beskrivende persons professionelle virkelighed, *som den var* på beskrivelsestidspunktet.

Når den selvbeskrivende person overgår til at *forske* i egen praksis skifter selvbeskrivelsen karakter: Den har ikke længere status af troværdig virkelighedsbeskrivelse men transformeres til en datapulje, som den selvundersøgende forsker kan stille kritiske spørgsmål til. "Var det mon ikke lidt letkøbt med den forklaring?" - Kan en om-perspektivering af det beskrevne forløb lede frem til en om- forståelse af, hvad der *i virkeligheden* foregik i den beskrevne virkelighed?" Forskeren i egen praksis har til opgave at lægge objektiverende distance til sig selv, sin praksis og sin aktuelle forståelse af denne praksis. Eller anderledes udtrykt: Hun skal bestræbe sig på at anlægge et 3.-person-perspektiv på sig selv, for derefter, gennem selektiv databearbejdning, at opnå ny, og helst praksisforbedrende erkendelse om sig selv i 1. person.

BILAG:

Fire eksempler på "oversættelse" af 1) bredt undersøgelsestema til 2) forskningsspørgsmål til valg af dataindsamlingsmetode

Teksten er hentet fra en tekst, der introducerer forskningsmodulet med titlen *Forskning i egen praksis* for kommende studerende. Det første af de fire eksempler har en form og et omfang, der i princippet modsvarer, hvad der vil kunne lade sig gøre på et modul 5-forløb. Til gengæld giver det i eksemplet ikke mening at lægge sig fast på et bestemt forskningsspørgsmål. De efterfølgende tre eksempler er alle for omfattende til at kunne implementeres på et modul 5-forløb. Til gengæld viser de, hvordan et relativt bredt undersøgelsestema kan oversættes til et smalt forskningsspørgsmål, der i princippet vil kunne besvares ved hjælp af håndterbare dataindsamlingsmetoder

Første eksempel - der er konstrueret i en form, der matcher modul 5-forløbet

Undersøgelsestema

Som fælles overordnet undersøgelsestema vælger en modul 5-gruppe at bruge denne klassiske formulering: "Som terapeut bruger du dig selv som professionelt arbejdsredskab". Hvordan kan formuleringen forstås og/eller komme til udtryk på tværs af personer og terapeutiske traditioner.

Forskningsspørgsmål

I dette eksempel afstår vi fra at oversætte undersøgelsestemaet til et bestemt forskningsspørgsmål. Den opgave skal gruppen selv løse med afsæt i gruppemedlemmernes interesser og ønsker.

Metodevalg

Rammen om gruppens metodevalg vil være, at de ønsker at konstruere et dataindsamlingsværktøj, enten et spørgeskema eller en interviewguide, der først besvares af alle gruppemedlemmer enkeltvis, hvorefter alle tillige forpligter sig til at bruge værktøjet over for mindst en person uden for gruppen. Den præcise udformning af dette dataindsamlingsværktøj vil afhænge af det forskningsspørgsmål, gruppen lægger sig fast på.

Refleksion over første eksempel

I dette eksempel vil det valgte undersøgelsestema kunne erstattes af mange andre, eksempelvis ...

- "At have projekter på klientens vegne"
- "Psykoedukation: hvornår, hvordan, hvorfor, hvorfor ikke?"
- "Håb og håbløshed"
- "Over-identifikation med klienten- og andre udbrændthedsrisici: Hvordan håndterer vi dem?"
- ... Fortsæt selv listen

Andet eksempel - der bygger på et vejledningsforløb med tre psykoterapistuderende i forhold til gruppens af sluttende årsopgave

Bredt undersøgelsestema

Vi ønsker at øge vores forståelse af den måde, hvorpå forsvarsmekanismer, eller, teorineutralt udtrykt, personlig selvbeskyttelse, påvirker gennemførelsen af terapeutiske forløb.

Første bud på forskningsspørgsmål

"Hvad sanser jeg, når jeg antager, at der er tale om en forsvarsmekanisme hos min klient'?" Og hvad gør jeg/gør jeg ikke ved det'?"

Kommentar:

Vejleder gør opmærksom på, at dette - to-leddede - forskningsspørgsmål udelukkende retter sig imod en *registrering* af to slags begivenheder, der kan finde sted inden for rammen af et terapeutisk forløb. Spørgsmålet siger intet om, *hvorfor* registrering af disse to slags begivenheder kan være fagligt interessant.

Andet bud på et forskningsspørgsmål

1. "Hvilke helt konkrete sansninger i terapeutiske forløb giver mig oplevelsen af, at klienten bremser og beskytter sig selv, snarere end at bevæge sig videre i den igangværende terapeutiske selvundersøgelse'?"
2. "Hvordan kan jeg som terapeut blive bedre til at håndtere sådanne situationer konstruktivt'?"

Metodevalg

Vi vil gensidigt foretage to slags interviews med hinanden.

1. Første slags interview indeholder spørgsmål rettet mod belysning af forskningsspørgsmål nummer 1, herunder også interviewpersonens beskrivelse af måden, hvorpå hun, med større eller mindre held, reagerede på ("håndterede") sin oplevelse af klientens selvbeskyttelse. Til slut i interviewet bliver interviewpersonen bedt om at udvikle en ide til, hvordan hun i en kommende samtale med den samme klient kan reagere mere hensigtsmæssigt.
2. Andet interview foretages efter, at interviewpersonen har haft sin næste samtale med klienten. "Hvordan gik det'?" - "Hvad lærte hun'?"

Refleksion over andet eksempel

Analyse af interviewdata suppleret med efterfølgende diskussion kan i princippet føre frem til besvarelse af det toleddede forskningsspørgsmål.

Dette eksempel stammer som sagt fra et faktisk opgaveskrivningsforløb, og overstiger derfor langt, hvad det vil være muligt at overkomme i løbet af et gruppearbejde inden for modul 5-rammen.

Tredje eksempel - der er konstrueret, men realistisk

Undersøgelsestema

Jeg vil udvide min egen forståelse af, hvem jeg selv er som professionel person.

Forskningsspørgsmål

"Hvordan kan en sammenligning mellem min personlige selvforståelse (mig-for-mig) og andres forståelse af mig (mig-for-andre) udvide min forståelse af, hvem jeg selv er som professionel person'?"

Metodevalg

Med inspiration fra eksisterende personlighedstests, som jeg finder relevante, vil jeg konstruere et relativt kort spørgeskema, der afspejler min egen aktuelle forståelse af mine stærke og svage sider, professionelt set. Skemaet vil være udfærdiget ud fra *mixed methods-principper*. Hvert spørgsmål skal besvares både ved hjælp af en 5-punkt Likert skala og ved hjælp af kvalitative kommentarer. Jeg vil selv besvare spørgeskemaet og også bede X antal personer, som jeg kender fra varierende kontekster om at besvare det (kolleger, tidligere klienter, elever, chefer ...).

Refleksion over tredje eksempel

Analyse af spørgeskemadata suppleret med efterfølgende diskussion kan i princippet føre frem til besvarelse af mit forskningsspørgsmål.

Jeg forpligter mig til at sende mine informantpersoner en opsummering af resultaterne som tak for deres indsats.

I sit fulde omfang overstiger dette eksempel, hvad der kan nås i løbet af et gruppearbejde inden for modul 5-rammen. Men en reduceret udgave vil kunne konstrueres.

Fjerde eksempel - delvis konstrueret

Undersøgelsestema

Jeg er optaget af begrebet *modstand* som kontrast til begrebet *vovemod*.

Forskningsspørgsmål

"Hvordan kan gruppebaseret kollektiv undersøgelse øge enkeltpersoners vovemod i deres hverdag?"

Metodevalg

Jeg vil invitere et lige stort antal psykoterapistuderende (fra mit studiested) og studieklienter til et aktionsforskningsprojekt, hvor vi sammen vil søge praktiske svar på forskningsspørgsmålet. Gruppen mødes X antal gange. Jeg selv vil fungere som gruppens facilitator - og samtidig levere egne personlige bidrag til den fælles refleksion. Hvert gruppemøde afsluttes med, at alle

gruppemedlemmer satser på at formulere en "passende vovemods-handling", som de kan gennemføre inden næste møde. Efter hvert gruppemøde udfylder deltagerne et kort evalueringsskema, hvor kvantitativ registrering (Likert skala) og kvalitative kommentarer er kombineret. Jeg selv vil efter hvert gruppemøde udarbejde en opsummering af, hvad jeg vurderer som mødets styrker/svagheder. Deltagerne modtager denne opsummering inden det kommende møde.

Refleksion over-fjerde eksempel

Analyse af de indsamlede data suppleret med efterfølgende diskussion kan i princippet føre frem til besvarelse af mit forskningsspørgsmål. Tillige kan projektet forhåbentlig levere inspiration til senere udvikling af et socialpædagogisk undervisningsprogram, der vil kunne anvendes på højskoler eller efterskoler.

KONTRAKT for evaluering af afsluttende opgaver på niveau 7.
Skal udfyldes og underskrives før evaluering starter.

Element	Timer	Pris pr enhed ⁴	Antal	Pris i alt
Læsning af instituttets studieordning og læringsmål¹				
Ny censor eller ny studieordning/læringsmål	2	800DKK		
Tidligere anvendt censor for samme studieordning/læringsmål	1	400DKK		
Læsning af opgave og karaktergivning²				
Studieordninger hvor opgaver er sat til 45 (+/- 5) sider	8	3.200DKK		
Studieordninger hvor opgaver er sat til 55 (+/- 5) sider	9	3.600DKK		
Studieordninger hvor opgaver er sat til 65 (+/- 5) sider	10	4.000DKK		
Mulige tilvalg				
Skriftlig feedback på 1-2 sider	1	400DKK		
Mundtlig eksamen				
- Forberedelse (1time pr. opgave)	1	400DKK		
- Eksamenstid ³				
- Kørsel ved fysisk fremmøde				
Censor honorar i alt	NA	NA	NA	

1. Kun et honorar hvis flere evalueringer foregår samme dag
2. Inkluderer 15 min forsamtale med intern eksaminator og 5-10 min mundtlig feedback til eleven ved karaktergivning pr. opgave.
3. Instituttet vælger selv, hvor lang tid de vil bruge pr eksamen. Det foreslås at afsætte mindst 30 min ved afsluttende opgaver skrevet af 1 studerende, 45 min ved 2 studerende, 60 min ved 3 studerende eller mere.
4. Censor honoraret er 400 DKK pr. time for alle opgaver

INSTITUT:.....

Underskrifter:

Institutrepræsentant:_____Dato:_____

Censor:_____Dato:_____